

OKOS, FEKETE VARJAK

GION NÁNDOR

Arról a télről mindig szívesen mesélek. Mert olyan fehér, tiszta és szép volt akkor a világ, és mert az emberek esténként az ablakokhoz húzódtak, kinéztek a hóra, és várták, hogy elhozzuk nekik az angyali vigasságot, és mi mentünk is minden este háztól házig, és énekeltük a karácsonyi dalokat. Sokat meséltem már erről máskor is, a varjakat viszont még sohasem említettem. Pedig ott voltak a varjak is, a nagy fehér világban csak ők maradtak meg feketének. Kezdetben egyenként szállingóztak be a mezőről a házak közé, de aztán egyre nagyobb csapatban jöttek, ellepték az akácfákat és az eperfákat, és időnként gúnyosan belekárogtak a karácsonyi dalokba. Megpróbáltuk elriasztani őket, de nem ijedtek meg tőlünk, és az angyali vigasságot sem vették komolyan. Nagy szél jön és hóvihar lesz hamarosan, mondogatta az öreg Velezné, a rengeteg varjú azt jelenti, meg azt is, hogy valaki hirtelen meggazdagodik. A napok azonban csendesen múltak, nem jött a szél, a hóvihar, és nem gazdagodott meg senki sem azon a környéken. Velezné pedig egyre szomorúbb lett, aggódva kémlelte az eget, és szemrehányóan nézte a fekete varjakat. Gömbölyű öregasszony volt, egyébként is leginkább szomorú, ami elég ritka a kövér öregasszonyoknál, Velezné azonban ilyen volt, talán azért, mert annyi mindent tudott az emberekről, varjakról és másról is, mindenfélét megjövendölt már életében, igaz, néha nem teljedtek be jóslatai, ilyenkor nagyon elkeseredett, elfordult, hogy azzal fenyegetőzött, hogy kútba ugrik, sőt bele is ugrott a kútba. Nem is egyszer. De mindig kihúzták időben, sohasem történt komolyabb baja, és ő volt az egyetlen, aki azokon a téli estéken a háza előtt várt meg bennünket, ott hallgatta végig az angyali vigasságot, és miközben Velez János, a férje a sötét szobában az ablak mögött szívta a pipáját, újból és újból azt bizonygatta nekünk, hogy hóvihar közeleg.

Egy este Oláh Jóska kocsmájából kijött Vécsey Tamás és Serfőző András, a rendőr, meghallották, mit jövendöl Velezné, megnézték maguknak az eget, és Vécsey Tamás azt mondta rendőr barátjának.

— Nem hiszem, hogy hóvihar lesz. Lőj oda néhányat ezek közé az

átok varjak közé, menjenek innen a pokolba, különben az a vén boszorkány megint a kútba ugrik.

— Szolgálati fegyverrel nem lövöldözhetek varjakra — mondta önértetesen Serfőző András, és bizonyára neki volt igaza.

Visszamentem a kocsmába, és azt már nem hallották, hogy Velezné tovább jövendől, mármint hogy valaki hirtelen meg fog gazdagodni.

— Ti fogtok meggazdagodni — mondta. Közelebb jött hozzánk, alaposan megnézett bennünket. Kissé elképedve álltunk ott, három facipős gyerek, Burai J., Szivel Sanyi és én, az öregasszony meg mélyen a szemünkbe nézett, és megint azt mondta: — Ti fogtok meggazdagodni. Nektek hoz szerencsét ez a rengeteg fekete varjú. A szemeteken látom.

Nem hittünk neki, elmentünk onnan, halkan kuncogtunk, mert nem akartuk megbántani, aztán a következő háznál ismét rázendítettünk az angyali vigasságra.

Elmúlt még két nap, nem jött a nagy szél, sem a hóvihar, és mi sem gazdagodtunk meg. Velezné pedig beleugrott a kútba. Még hozzá éppen akkor, amikor ismét a házuk elé értünk az angyali vigassággal. Velez János jött ki az utcára, szívta a pipáját, és elég nyugodtan közölte velünk.

— Már megint beleugrott.

Rohantunk be az udvarra, egyenesen a kúthoz. Belenéztünk, de nem láttunk semmit, sötét volt odalent.

— Élek, nem fulladtam meg — hallatszott az asszony hangja.

— Akkor meg mi a fenének ugrottál a kútba? — kérdezte fentről a férje.

— Ongyilkos akartam lenni — vacogta az öregasszony.

— Tudod jól, hogy nincs elég víz ebben a vacak kútban — dohogta a pipája mögül Velez János.

— Húzzál ki — kérlelte az asszony. — Megfagyok itt.

— Nem bírlak egyedül kihúzni — mondta Velez János, aztán hozzánk fordult. — Hívjatok valakit a kocsmából.

Burai J. és én átszaladtunk Oláh Jóska kocsmájába, és hírül adtuk, hogy Velezné a kútba ugrott. Az emberek egykedvűen tudomásul vették, csak Vécsei Tamás mondta szemrehányóan Serfőző Andrásnak:

— Ez lett a vége. Nem akartál a varjak közé lőni.

— Gyerünk — ugrott fel Serfőző András.

Vécsei Tamással együtt átmentek Velezék udvarába, kerítettek egy ruhaszáritó kötelet, leengedték az egyik végét, és mondták az öregasszonynak, hogy hurkolja a kötelet a derekára. De az annyira elgémberedett, hogy nem volt képes megkötni a kötelet. Vécsey Tamás akkor a padlásfeljárótól elhozta a létrát, óvatosan leengedte a kútba, ő maga is lemászott, az öregasszony derekára hurkolta a kötelet, aztán tolta az asszonyt maga előtt a létrán, Serfőző András meg húzta felülről a kötéllal.

Csikorgó hideg volt, azonnal keményre fagyott a ruha Veleznén, aki már nem tudott a lábán állni, úgy kellett bevinni a házba. Szomszédaszonyok jöttek át, hogy levetkőztessék és forró vízbe mártásák.

Mi egy ideig még ácsorogtunk az udvaron, mintha várnánk valamire, pedig már nem volt ott semmi keresnivalónk. Ugyanígy ácsorgott ott Vécsey Tamás és Serfőző András.

— Bolond, vén boszorkány — mondta Vécsei Tamás. — Túlságosan büszke a tudományára.

— Lehet, hogy csak komédiázik — mondta Serfőző András.

— Büszke a tudományára — mondta Vécsey Tamás. — Megjósolt ő már jégesőt és dögvészt is. Meg gyermekáldást. Néha azonban becsapódik. Ezek az átok varjak alaposan rászedték. Nem hozták meg a hóvihart.

Serfőző András kicsatolta a pisztolytáskáját, elővette a pisztolyt, megcélozta az egyik akácfát, és kilőtt három golyót. Nagyokat dörrent a rendőrségi pisztoly a csöndes téli estén. De a varjak okos madarak. Felröppentek ugyan dühös káromgással, de mintha megéreztek volna, hogy nem sörétes puskával, hanem csak pisztollyal lövöldöznek rájuk, csakhamar visszatelepedtek a helyükre.

— Ágyúval kellene elriasztani őket — mondta csalódottan Vécsey Tamás.

— Nagy szél jön és hóvihar lesz — jelentette ki Burai J. — Egészen biztosan hóvihar lesz.

Serfőző András bánatosan nézegette szolgálati fegyverét, és halkán motyogta maga elé:

— Bajba kevertem magam egy bolond vénasszony miatt. És most majd alaposan lehorданak a rendőrségen. Őrülhetek, ha nem veszik el a pisztolyomat.

Nem vették el a pisztolyát, de alighanem lehordták alaposan, mert másnap nagyon morózusan róta a havas utcákat, alig köszönt vissza az embereknek, este pedig beült Oláh Jóska kocsmájába, és a szokásosnál jóval több bort ivott, és még mindig igen rosszkedvű volt. Csak akkor élenkült fel, amikor megérkeztek az idegenek.

Hárman jöttek, ütött-kopott dzsippel érkeztek, nem is igen értették, hogyan tévedtek a mi keskeny, kanyargós utcánkba. Ők sem érthették, amikor kiszálltak, elveszeten, tétován bámészkodtak, látszott rajtuk, hogy eltévedtek. Vastag irhabunda volt rajtuk, és idegesen topogtak a hóban. Olyanok voltak, mint a háromkirályok, csak nem olyan szelídek és jószágosak. Benyitottak a kocsmába, de mindjárt vissza is rántották az ajtót, és inkább Velezék házához siettek, és bekopogtak az ablakon. Ott is idegesen topogtak, a meleg bundákat összehúzták magukon, az egyik degeszre tömött bőrtáskát szorongatott a kezében. Mi Opana háza előtt énekeltünk éppen, éneklés közben figyeltük az idegeneket, akik olyanok voltak, mint valami ingerült háromkirályok. Velez János lassan

és körülményesen kinyitotta az ablakot, az idegenek megkérdezték tőle, hogy merre van a Z. felé vezető út. Velez János megmagyarázta nekik, mire azok gyorsan beültek a kocsjukba, és a havon csúszkálva elhajtottak.

Akkor jött ki a kocsmából Serfőző András, a pisztolytáskáját gombolgatva jött felénk, és azt kérdezte:

— Igaz, hogy itt járt a Burcsár? Azt mondják, az előbb benézett a kocsmába.

— Járt itt három ember — mondtuk. — Olyanok voltak, mint a háromkirályok. De ki az a Burcsár?

— Nemrégén kirabolta a b.-i postát — prüszkölt Serfőző András. — Merre mentek azok hárman?

Megmondtuk, hogy a Z. felé vezető útról érdeklődtek, és akkor Serfőző András elsietett a rendőrség irányába, mi pedig vállat vontunk, és énekeltük tovább a karácsonyi dalokat. Így érkezünk Velezék elé. Sötét volt már, Velezné, aki nagyon átfázott előző este a kútban, nem várt bennünket a ház előtt, ellenben az ablak alatt egy degeszre tömött bőrtáskát találtunk. Szivel Sanyi felemelte, megvizsgálta, és azt mondta:

— Disznóbőr.

— Nyissuk ki — javasoltam.

Szivel Sanyi babrált egy ideig a zárral, aztán kinyitotta a táskát. Tele volt pénzzel. Tátott szájjal álltunk ott a hideg téli éjszakában, néztük a tömértelen pénzt, és Szivel Sanyi úgy nyögött, mint egy igásló.

— A hétszentségét — hajtogatta.

— Gazdagok vagyunk — mondtam, és felnéztem a fákon gubbasztó varjakra. — Hirtelen meggazdagodtunk.

— Gazdagok vagyunk — mondta Szivel Sanyi is. — Ennyi pénzzel elutazhatnánk akár Ausztráliába.

— Vissza kell adnunk ezt a pénzt — mondta Burai J.

— Kinek? — förmedt rá Szivel Sanyi. — A Burcsárnak? Hiszen lopta, hallottad!

Kissé kábult voltam, és megint csak annyit tudtam mondani:

— Gazdagok vagyunk.

— Világörüli útra mehetnénk — mondta Szivel Sanyi. — Luxus-hajóval utazhatnánk.

Ekkor a sötét ablak mögött egy pillanatra mintha megjelent volna Velezné sápadt, kövér arca. Mosolygott. Összerezentünk, és a következő pillanatban elkezdtek énekelni a Mennyből az angyalt. Az arc eltűnt, mi pedig hűségesen végigénekeltük a kötelező angyali vigasságot, aztán elkotródtunk. Eppen jókor, mert a háromkirályok már jöttek is vissza, megállították a viharvert dzsippet, kiugráltak, és egyenesen Velezék házához mentek, dühösen bezörgettek az ablakon. Velez János ezúttal is lassan és körülményesen nyitotta ki az ablakot, és amikor

azok hárman a táskáról kérdezték, csak a fejét rázta, és rendületlenül szívta a pipáját.

És akkor megjelent Serfőző András másik két rendőrrel, és letartóztatta a három bundás embert. Bekísérték őket a rendőrségre, az egyik rendőr a dzsippet is elhajtotta.

Mi pedig ottmaradtunk a disznóbőr táskával és a rengeteg pénzzel. Gazdagok voltunk. Akkor este gyorsabban, pattogósabban énekeltük a karácsonyi dalokat, mint máskor. Közben Burai J. és Szivel Sanyi állandóan veszekedtek. Burai J. erősködött, hogy a pénzt vissza kell szolgáltatni a postának, amit Szivel Sanyi határozottan ellenzett, ő azt akarta, hogy menjünk világkörüli útra luxushajóval. Végül is úgy döntöttünk, hogy holnapig még gondolkozunk a dolgon. Egyikünk sem merte hazavinni a táskát, így hát elástuk a hó alá a Süvegesék előtt az egyik eperfa mellé. Ennél nagyobb hülyeséget nem is csinálhattunk volna. De hát még mindig nem hittünk a varjaknak, holott már gazdagok voltunk.

Pedig a varjaknak lett igazuk. Azon az éjszakán nagy szél jött, bömbőlő hóvihar kerekedett, letördelte a fák ágait, megemelte a tetőkön a cserepeket, és felsöpörte az utcákat. A disznóbőr táskának nyoma veszett, magával vitte a hóvihar, akkor legalábbis úgy gondoltuk. Később megtudtuk, hogy helyettünk más gazdagodott meg, de ez már nem tartozik ide. Szóval azt hittük, hogy a hóvihar vitte el a pénzünket, és akkor majdnem sírva énekeltük a karácsonyi dalokat. És megint kijött a ház elé az öreg Velezné, mosolygott, cinkosan hunyorított, és azt mondta:

— Ugye hogy gazdagok lettetek.

— Szegények vagyunk, mint a templom egere — morogta dühösen Szivel Sanyi.

— Hogyhogy szegények? — álmélkodott Velezné.

— Átkozott vén boszorkány — mondta Szivel Sanyi, és vittük tovább az angyali vigasságot, és még mindig sírhatnékunk volt.

Aztán Velezné egy szép napon eltűnt, egész télen hiába keresték, pedig az egész utcában megvizsgálták a kutakat. Povozsánszki, a halász találta meg tavasszal, a nádas szélében, a vízben lebegett Velezné hullája. Összefutottunk ott sokan, és Velez János, aki még mindig a pipáját szívta, kissé szomorúan azt mondta:

— Itt aztán talált magának elég vizet.

Tényleg sok víz volt akkor a mi kis folyónkban. De nem sokáig. Már tavasz végén apadni kezdett, és nyár elejére jóformán csak iszap maradt benne. A folyó fenekéről rozsdás fazekak, lyukas lavórok és horpadt pléhteknők bukkantak elő, sok-sok kacat, amiket az emberek éveken keresztül a vízbe dobáltak. A halak felfordultak, az égre meresztették fehér hasukat, és döglesztően bűzlöttek. Csúnya és bűdös lett a mi folyónk, soha azelőtt ilyenek nem láttuk.

Lehet, hogy ez is a varjak miatt volt? A varjak. Okos, fekete madarak, természetesen elszöktek a bűdösségtől, régen kivonultak a házak közül, és valahol a mezőkön és a búzatáblák fölött röpködtek.